

AKČNÍ PLÁN PRO DOSTUPNOU ENERGII A CLEAN INDUSTRIAL DEAL

KLÍČOVÉ INFORMACE A PŘÍLEŽITOSTI PRO FIRMY A DOMÁCNOSTI

Tento dokument poskytuje přehled hlavních bodů nedávno představených iniciativ Evropské unie – Akčního plánu pro dostupnou energii a Clean Industrial Deal. Zaměřuje se na kontext a důvody těchto opatření, klíčové pilíře a opatření obsažená v dokumentech a jejich dopady na firmy a domácnosti. Následně jsou uvedena konkrétní doporučení, jak mohou firmy a domácnosti využít vzniklé příležitosti.

Evropská unie v reakci na nedávnou energetickou krizi a rostoucí ceny energií připravila soubor opatření shrnutých ve dvou strategických dokumentech: Akční plán pro dostupnou energii a Clean Industrial Deal. Cílem je řešit bezprostřední problém drahých energií i dlouhodobé výzvy pro průmysl a energetiku – zejména:

**vysoké ceny elektřiny,
ohrožení konkurenceschopnosti evropského průmyslu,
a potřebu posílit energetickou soběstačnost EU.**

Vysoké ceny energií v posledních letech tvrdě dopadly na domácnosti a firmy – **energetická chudoba postihuje přes 46 milionů Evropanů a průmyslové podniky platily v roce 2023 za elektřinu 97 % nad průměrem let 2014–2020.** Evropské ceny elektřiny jsou výrazně vyšší než u globálních konkurentů, což ohrožuje investice (firmy zvažují přesun výroby mimo Evropu) a vede k riziku odlivu klíčových odvětví.

Tato situace podkopává postavení EU v mezinárodní konkurenci a ukázala se jako neudržitelná. Zároveň se naplno projevil strategický problém závislosti na dovozu fosilních paliv – **EU si uvědomila nutnost posílit energetickou bezpečnost a soběstačnost, neboť přílišná závislost na externích dodávkách učinila Evropu zranitelnou vůči cenovým šokům.**

Proto se **nyní klade důraz na rozvoj domácích čistých zdrojů energie a lepší propojení energetických sítí v rámci jednotného trhu** (tzv. dokončení energetické unie), aby energie proudila tam, kde je potřeba, a žádný členský stát nezůstal izolován. V pozadí těchto kroků stojí také klimatické cíle EU – zejména závazek dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050. Clean Industrial Deal výslovně spojuje posílení průmyslové konkurenceschopnosti s urychlením dekarbonizace, aby Evropa splnila své klimatické závazky a současně podpořila inovace a odolnost ekonomiky.

HLAVNÍ OPATŘENÍ A PILÍŘE DOKUMENTŮ

Oba dokumenty navrhují sadu vzájemně se doplňujících opatření, která stojí na několika pilířích. **Prvním pilířem je zlevnění energie** – Akční plán pro dostupnou energii obsahuje kroky ke snížení cen elektřiny pro spotřebitele i průmysl. Počítá se s využitím všech možností ke snížení jednotlivých složek konečné ceny: od nižších poplatků za distribuci a přenos (při současném zvyšování efektivity provozu sítě) přes úpravu daní až po sražení samotných nákladů na dodávku. Členské státy mohou například dočasně snížit zdanění elektřiny (stávající pravidla dovolují u energeticky náročných odvětví daň i zcela odpustit) a rozložit financování nákladných investic do sítí v čase, aby se okamžitě snížily účty pro odběratele.

Dále se EU zaměřuje **na zkrácení cenové volatility na energetických trzích**. Podporuje se širší využívání přímých dlouhodobých kontraktů mezi výrobcí a odběrateli elektřiny, tzv. Power Purchase Agreements (PPA), aby průmyslové podniky získaly stabilnější ceny a byly méně vystaveny výkyvům. Evropská komise také připraví pokyny pro zavádění cenových smluv typu Contracts for Difference, které poskytnou investorům i odběratelům jistotu ohledně budoucích cen elektřiny a ochrání je před extrémními výkyvy trhu. Výsledkem má být předvídatelnější trh s elektřinou, který firmám usnadní plánování a investice a domácnostem zajistí dostupnější energie i v době turbulence.

Dalším stěžejním okruhem je **podpora investic do čisté energetiky a průmyslu**. EU navrhuje nový rámec pro státní podporu s pracovním názvem Clean Industry State Aid Framework, který má od poloviny 2025 umožnit členským státům pružněji dotovat projekty dekarbonizace a průmyslové transformace. Zjednodušení pravidel státní pomoci a využití vhodných daňových úlev (například investičních daňových kreditů či zrychlených odpisů) má stimulovat firmy k investicím do čistých technologií, aniž by došlo k narušení jednotného trhu. Současně se posílí evropské finanční nástroje – např. Inovační fond získá další prostředky a program InvestEU bude upraven tak, aby více mobilizoval soukromý kapitál pro zelené projekty. Od těchto opatření si EU slibuje uvolnění masivních investic do zelené transformace: Clean Industrial Deal má například vygenerovat přes 100 miliard € nových investic na podporu průmyslového přechodu k čistým technologiím.

Výrazným pilířem je také **urychlení rozvoje obnovitelných zdrojů a s tím související snižování emisí**. EU plánuje dramaticky zvýšit výrobu domácí čisté energie – stanovila si cíl instalovat 100 GW nového výkonu v obnovitelných zdrojích ročně až do roku 2030. Díky tomu má vzrůst míra elektrifikace evropské ekonomiky (podíl elektřiny na celkové spotřebě) z dnešních ~21 % na 32 % v roce 2030, což významně sníží spotřebu fosilních paliv i emise skleníkových plynů.

Plán **počítá také s intenzivní podporou elektrifikace dopravy, vytápění a průmyslových procesů** – tyto kroky dále přispějí ke snížení emisí a zvýšení energetické účinnosti evropského hospodářství. Současně EU podporuje zavádění inovativních čistých technologií (například rozvoj využití obnovitelného a nízkoemisního vodíku v průmyslu) a nastavuje pravidla, která vytvoří trh pro klimaticky šetrné produkty. Clean Industrial Deal zavádí koncept „vedoucích trhů“ pro čisté technologie – počítá s novými kritérii pro veřejné zakázky upřednostňujícími udržitelnost, odolnost dodavatelského řetězce a evropský původ, a také se zavedením dobrovolného označování výrobků podle jejich uhlíkové stopy.

Cílem je motivovat podniky, aby vyráběly co nejúsporněji a nejekologičtěji – kvalitní nízkoemisní výrobky by měly získat konkurenční výhodu (tzv. green premium) na trhu. V neposlední řadě je pilířem balíčku i efektivnější využívání zdrojů – nový zákon o oběhovém hospodářství (Circular Economy Act) má snížit závislost na dovozu kritických surovin a podpořit recyklaci. EU chce organizovat společné nákupy strategických materiálů, zajistit jejich nižší ceny a vyšší dostupnost, a zvýšit podíl recyklovaných materiálů v průmyslu z 11,8 % na 24 % do roku 2030. Tím se omezí plýtvání a sníží se i uhlíková stopa průmyslové výroby. Celý soubor opatření doplňuje důraz na mezinárodní spolupráci (např. dohody o Clean Tech partnerstvích a diverzifikaci dodávek surovin) a rozvoj pracovních dovedností a kvalifikací potřebných pro zelenou ekonomiku, aby přechod proběhl spravedlivě a vznikla nová kvalitní pracovní místa v EU.

DOPADY NA FIRMY A DOMÁCNOSTI

PRO FIRMY

Změny vyplývající z těchto iniciativ přinesou evropským podnikům řadu přímých i nepřímých dopadů. **V první řadě by měly klesnout náklady na energii** – očekává se zlevnění elektřiny pro průmysl díky poklesu velkoobchodních cen (vlivem masivního rozvoje levných obnovitelných zdrojů) a také díky opatřením snižujícím poplatky a daně na fakturách. Energeticky náročná odvětví tak získají prostor k nadechnutí a zvýšení své konkurenceschopnosti.

Zároveň **firmy získají nové možnosti financování svých inovací a modernizace**: počítá se s vyšším objemem dotací z evropských fondů (např. rozšířený Inovační fond), s větším zapojením zvýhodněných úvěrů a garancí od Evropské investiční banky i s případnými daňovými pobídkami od jednotlivých států na investice do čistých technologií.

To vše má podnikům pomoci uskutečnit potřebné investice do úspor energie a snižování emisí bez fatálních dopadů do jejich cash-flow.

Navíc se otvírají zcela nové tržní příležitosti – **EU začne jako velký zákazník poptávat ekologičtější řešení** (např. veřejné instituce budou při nákupech upřednostňovat výrobky s nižší uhlíkovou stopou) a také chce zviditelnit “zelené” produkty pomocí označování jejich klimatického dopadu.

Firmy, které včas zainvestují do čistších technologií a procesů, tak mohou získat konkurenční náskok a těžit z tzv. zelené prémii od zákazníků ochotných zaplatit více za udržitelný produkt. Kromě toho by dodatečná opatření EU měla zlepšit dostupnost surovin a materiálů pro evropský průmysl – společné nákupy kritických surovin a podpora recyklace mohou snížit nákladovou zátěž v dodavatelském řetězci.

Zrychlení a zjednodušení povolovacích procesů pak usnadní firmám realizaci nových energetických a inovativních projektů. Celkově Clean Industrial Deal vytváří prostředí, v němž by evropské podniky měly snáze investovat do modernizace a udržitelného růstu namísto odchodu jinde. Pro úspěch však **bude klíčové, aby firmy aktivně využily nabízené podpory a přizpůsobily své strategie nastupujícím trendům** (digitalizaci, elektrifikaci, cirkulárnímu hospodářství apod.).

PRO DOMÁCNOSTI

Také běžným občanům by se tyto změny měly pozitivně promítnout do života. Cílem Akčního plánu pro dostupnou energii je snižovat účty za energie evropských domácností – **plán řeší všechny složky ceny elektřiny (včetně regulovaných poplatků a daní) s cílem ulevit konečným spotřebitelům.** Rozvoj obnovitelných zdrojů a vyšší propojení evropských energetických trhů by měly vést ke zlevnění a větší stabilitě cen pro odběratele v dlouhodobém výhledu.

Díky posílení bezpečnostních opatření (např. společné nákupy plynu, plně zásobníky, koordinované krizové plány) **bude menší riziko výpadků dodávek či extrémních cenových šoků v budoucnu.** EU zároveň klade důraz na ochranu zranitelných zákazníků – energetická strategie zohledňuje potřeby všech skupin obyvatel, včetně nízkopříjmových, aby nikdo nezůstal bez základních energií ani v době krize.

Domácnosti také budou moci více profitovat z energetické transformace aktivně. **Chystá se totiž balíček opatření pro zapojení občanů do energetiky** (tzv. Citizens' Energy Package), který má usnadnit například komunitní výrobu energie v rámci energetických družstev, sdílení vyrobené elektřiny nebo snadnější přechod k levnějšímu dodavateli. Každá domácnost se tak bude moci stát i výrobcem či společným vlastníkem obnovitelných zdrojů a těžit z toho finančně.

Pokračující podpora energetických úspor a efektivity (od zateplování budov po úsporné spotřebiče) navíc **pomůže snižovat spotřebu a dlouhodobě udržovat výdaje za energie na uzdě.** Například unijní standardy pro energetickou účinnost spotřebičů již v roce 2023 ušetřily evropským domácnostem odhadem 120 miliard € na účtech – podobná opatření budou nadále rozvíjena. **Celkově by tedy kombinace levnějších energií, chytrých úspor a nových možností, jak se zapojit do energetického trhu, měla evropským domácnostem přinést úlevu a příležitost uspořit peníze.**

ZÁVĚREM

Nastíněné **změny v energetice a průmyslové politice EU představují komplexní transformaci, která má zajistit dostupnou energii pro všechny, posílit konkurenceschopnost a zároveň dosáhnout klimatických cílů.** Pro firmy i domácnosti to znamená období přizpůsobování se novým podmínkám – zároveň však tyto změny otvírají nové příležitosti, ať už ve formě inovací, úspor nákladů, nebo zcela nových trhů a služeb. Následující doporučení pro firmy a domácnosti pomohou prakticky se připravit na tyto změny a co nejlépe z nich vytěžit výhody.

DOPORUČENÍ K EFEKTIVNÍMU VYUŽITÍ NOVÝCH POLITIK EU PRO FIRMY

SNÍŽENÍ NÁKLADŮ NA ENERGIE A ZAJIŠTĚNÍ STABILNÍCH DODÁVEK

Energetická účinnost

V první řadě by firmy měly maximalizovat úspory energie ve výrobě i provozu. **Zvyšování energetické účinnosti je klíčem ke snížení nákladů a posiluje konkurenceschopnost** – snižuje spotřebu při zachování produkce a tím omezuje dopad vysokých a kolísavých cen energií.

Příkladem je lepší izolace budov, modernizace strojů (účinnější motory, kotle) či rekuperace odpadního tepla z procesů. Tyto investice se často zaplatí ze snížených účtů za energie. EU podporuje vznik energetických služeb (ESCO) a poradenství, které firmám pomáhají najít úsporná řešení na míru.

Dlouhodobé kontrakty a diverzifikace zdrojů

Pro snížení rizika cenových výkyvů na trhu by firmy (zejména energeticky náročné podniky) **měly uvažovat o dlouhodobých smlouvách na dodávku elektřiny, jako jsou Power Purchase Agreements (PPAs)**. PPAs jsou přímé smlouvy s producenty (např. větrných či solárních elektráren) na dodávku čisté elektřiny za pevnou cenu a umožňují tak zajistit stabilní a levnější ceny na dlouhé období. **Evropská komise aktivně podporuje rozšíření PPA – spolu s Evropskou investiční bankou chystá program na částečné zajištění (garanci) těchto kontraktů**, aby byly pro firmy dostupnější. Kromě PPAs je vhodné diverzifikovat dodavatele energie a nespoléhat jen na jeden zdroj.

Vlastní výroba energie z obnovitelných zdrojů (např. solární panely na střeše haly či větrná turbína v areálu) může dlouhodobě zajistit část spotřeby za fixní náklady a zvýšit energetickou nezávislost. Obnovitelné zdroje jsou dnes nejlevnějším způsobem nové výroby elektřiny, a navíc **EU podporuje přechod na domácí čistou energii** (cílem je zvýšit podíl elektřiny na celkové spotřebě z 21 % na 32 % do roku 2030 a instalovat 100 GW obnovitelných kapacit ročně).

Flexibilita spotřeby a skladování

Firmy mohou **snížit náklady také tím, že upraví profil své spotřeby** – například přesunutím energeticky náročných činností do hodin, kdy je energie levnější (mimo špičku). Využití demand response (reakce na cenové signály) a případná instalace bateriových úložišť pomáhá odebírat více energie v době nízkých cen a naopak omezit odběr při špičkách.

U energeticky náročných provozů může posun spotřeby do hodin s nižší poptávkou citelně snížit účty a zároveň zlepšit stabilitu sítě. Do budoucna se počítá s rozvojem chytrých sítí, které takovou flexibilitu usnadní, a nové předpisy odstraní bariéry pro zapojení firem do služeb výkonové rovnováhy a řízení spotřeby. Firmy by měly sledovat nabídky agregátorů flexibility či energetických komunit, kde mohou společně s ostatními sdílet přebytky nebo kapacity.

INVESTICE DO ČISTÝCH TECHNOLOGIÍ S NEJVĚTŠÍM PŘÍNOSEM

Obnovitelné zdroje a elektrifikace

Investice do vlastních obnovitelných zdrojů energie (solární panely, větrné turbíny, případně bioplynové stanice) patří k nejperspektivnějším – snižují závislost na drahých palivech a zajišťují dlouhodobě levnou elektřinu. Zároveň takové projekty přispívají k naplnění cílů EU pro čistou energii, která má nahradit fosilní zdroje.

Dává smysl také elektrifikovat procesy, kde je to možné (např. přejít z plynového vytápění na elektrické tepelné čerpadlo, z naftových vozidel na elektrická) – elektřina z obnovitelných zdrojů by měla být do budoucna cenově výhodnější a stabilnější než fosilní paliva.

Energeticky úsporné a inovativní technologie

Modernizace výrobních technologií za energeticky úspornější zařízení často přinese nejrychlejší návratnost. Patří sem např. LED osvětlení ve výrobních halách, vysok účinné elektromotory a pohony, systémy zpětného získávání tepla nebo optimalizace procesů pomocí digitálních řešení (AI pro řízení spotřeby, chytré senzory).

Tyto **technologie snižují spotřebu na jednotku produkce a tím trvale snižují náklady**. Zvažovat lze i instalaci akumulace energie (bateriové systémy nebo třeba zásobníky tepla/chladu), která umožní lépe hospodařit s vlastní vyrobenou energií a pokrývat špičky.

Strategické čisté technologie

Pokud firma působí v odvětví výroby technologií, **investice do čistých technologií jako jsou baterie, solární panely, větrné turbíny, tepelná čerpadla, elektrolyzéry pro výrobu vodíku či zařízení pro zachytávání a využití uhlíku (CCUS)** mají velký smysl. EU je označuje za strategické pro přechod na čistou ekonomiku a členské státy mohou na jejich rozvoj poskytovat zvýhodněnou podporu.

To znamená, že **projekty v těchto oblastech snáze získají dotace nebo daňové úlevy**. Pro průmyslové firmy v tradičních odvětvích (ocelárny, chemické provozy, cementárny apod.) bude nezbytné nasadit inovativní technologie snižující emise (např. výroba oceli pomocí vodíku místo uhlí, elektrické pece, využití zeleného vodíku v chemických procesech či právě CCUS). Tyto investice jsou nákladné, ale otevírají cestu k dlouhodobé udržitelnosti – a zároveň budou podpořeny z veřejných zdrojů, protože jsou klíčové pro splnění klimatických cílů EU.

INVESTICE DO ČISTÝCH TECHNOLOGIÍ S NEJVĚTŠÍM PŘÍNOSEM

Daňové úlevy pro zelené investice

V návaznosti na Clean Industrial Deal připravuje Evropská komise **doporučení pro členské státy zavést speciální daňové pobídky na podporu čistého průmyslu**. Firmy by tak mohly využít zrychlené odpisy investic do vybraných technologií (umožní rychleji odepsat např. instalaci solárních panelů, modernizaci výrobních linek apod.) a také daňové kredity za investice v strategických sektorech čisté transformace.

Tyto **nástroje výrazně zlepšují ekonomiku projektů zaměřených na úspory energie a snižování emisí** – firma zaplatí méně na dani z příjmu, což fakticky funguje jako dodatečná dotace. Sledujte tedy legislativu ve své zemi – daňové zákony se mohou měnit tak, aby podpořily zelené investice (např. odpočet části nákladů na čisté technologie z daňového základu).

Nový rámec státní podpory a evropské fondy

EU od poloviny roku 2025 zavede nový rámec pro státní pomoc Clean Industry (Clean Industrial Deal State Aid Framework), který **zjednoduší členským státům poskytování dotací firmám na projekty** jako je zavádění obnovitelné energie, dekarbonizace výroby nebo budování kapacit na výrobu čistých technologií. Pro firmy to znamená širší možnosti získat přímé dotace či zvýhodněné úvěry a záruky.

V letech 2022-2024 už byla v EU schválena podpora téměř 800 mld. € pro firmy postižené krizí a pro zelenou transformaci v rámci dočasných krizových rámců. Nyní se mnoho těchto podpor institucionalizuje – například Modernizační fond, Inovační fond (ten podporuje velké demonstrační projekty snižující emise), programy z Fondu pro spravedlivou transformaci pro uhelné regiony, či peníze z fondů EU (ERDF, Fond soudržnosti) na energetické úspory.

Firmy by měly aktivně sledovat výzvy v národních programech financovaných z EU – často jsou k dispozici dotace na energeticky úsporné technologie pro malé a střední podniky, na instalaci OZE v průmyslu, na inovace snižující emise apod.

Například z fondů EU pro roky 2021-27 bylo vyčleněno přes 8,9 mld. € na obnovitelné zdroje a 4,9 mld. € na chytré energetické systémy – tyto prostředky se k firmám dostávají skrze národní dotační programy. Vyplatí se také využít finanční nástroje jako InvestEU (evropské záruky usnadňující komerční úvěry na zelené projekty) nebo zvýhodněné půjčky od EIB (Evropské investiční banky).

Další pobídky

Některé státy zavedly či zavedou i **nepřímé úlevy – např. dočasné snížení daně z elektřiny nebo plynu pro podniky zasažené cenovým šokem**. EU dovoluje členským státům i nadále snižovat energetické daně a poplatky (např. za OZE) na minimum stanovené směrnicí, zejména pro zranitelné malé firmy. Pokud tedy vaše vláda nabídla úlevu (např. odpuštění obnovitelných přírážek na elektřinu či dotovanou cenu energie pro určité odvětví), ujistěte se, že splňujete podmínky a využíváte ji.

PŘÍPRAVA NA ZMĚNY V LEGISLATIVĚ A DODAVATELSKÝCH ŘETĚZÍCH

Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) a cena uhlíku

EU zavádí postupně mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM), který zpoplatní uhlík obsažený v dovozu některých komodit (ocel, hliník, cement, hnojiva aj.). Pro evropské firmy to znamená **spravedlivější podmínky, ale i tlak na snižování vlastní uhlíkové stopy**. Pokud vaše firma vyváží nebo nakupuje uhlíkově náročné produkty, připravte se na nové povinnosti vykazování emisí a případné náklady.

Snižování emisí ve výrobě (např. přechodem na čistší paliva, zlepšením technologií) bude klíčové, aby vaše produkty obstály i po zavedení plného zpoplatnění uhlíku. **EU plánuje CBAM dále posílit a zjednodušit jeho aplikaci, tedy pravidla budou robustnější** – firmy by měly investovat do nízkoemisních procesů už nyní, čímž předejdou budoucím nákladům a získají konkurenční výhodu ("green premium") u zákazníků, kteří stále více preferují ekologické výrobky.

Nové standardy a veřejné zakázky

Chystaná legislativa – Industrial Decarbonisation Accelerator Act – **zavede požadavky na udržitelnost a odolnost u výrobků na trhu**. Také revize rámce veřejných zakázek (2026) má zavést kritéria zvýhodňující nízkou uhlíkovou stopu, odolnost dodavatelského řetězce a „evropský původ“ v strategických sektorech.

Firmy by měly anticipovat, že **v soutěžích (zejména o veřejné zakázky) získají plusové body nabídky s menší uhlíkovou stopou či zajištěným evropským dodavatelským řetězcem**. Prakticky to znamená měřit a snižovat emise na jednotku výrobku, zavádět certifikace (např. ISO 14001, uhlíkové audity) a případně lokalizovat část dodavatelů do EU. Označování produktů bude zahrnovat údaje o uhlíkové intenzitě, takže investice do „zelených“ technologií teď vám umožní později prodávat výrobky s lepším profilem a získat za ně vyšší cenu.

Odolnost a diverzifikace dodavatelských řetězců

Součástí nové strategie je snížit závislost na nestabilních dodávkách surovin ze třetích zemí. **EU zakládá Evropské centrum pro kritické suroviny a mechanismy společného nákupu, aby firmy měly přístup ke klíčovým materiálům za výhodnějších a jistějších podmínek**. Identifikujte ve svém výrobním řetězci kritické vstupy (např. kovy vzácných zemin, lithium, kobalt, polovodiče) a hledejte možnosti jejich zajištění z různých zdrojů.

Využijte iniciativ typu Clean Trade Partnership, které mají diverzifikovat zdroje surovin a podporovat oboustranně výhodné obchodní dohody. Zvažte také navázání strategických partnerství nebo dlouhodobých kontraktů na klíčové materiály společně s dalšími evropskými firmami – hromadná poptávka přes EU platformy může vyjednat lepší ceny a podmínky.

Kromě diverzifikace zdrojů surovin se připravte i na cirkulární ekonomiku: nový zákon o oběhovém hospodářství (2026) si klade za cíl zvýšit podíl recyklovaných materiálů v průmyslu z 11,8 % na 24 % do roku 2030. To přinese praviděpodobně povinnosti využívat určité procento recyklátu nebo umožnit snadnou recyklovatelnost výrobků.

Zapojením principů cirkularity (recyklace odpadu z výroby, využití druhotných surovin, prodlužování životnosti produktů) můžete nejen předstihnout regulatorní požadavky, ale i snížit náklady na nákup primárních surovin a vytvořit nové obchodní příležitosti (prodej recyklovaných materiálů, získání certifikace udržitelných produktů).

Sledování legislativy a administrativní změny

Nové politiky také kladou **důraz na zjednodušení administrativy a zrychlení povolovacích procesů.** Firmy by měly být připraveny rychle reagovat na příležitosti, které to přinese. Např. povolování projektů v oblasti průmyslové dekarbonizace (instalace OZE, modernizace provozů) by se mělo zrychlit a zjednodušit – pokud plánujete takový projekt, začněte s přípravou, abyste mohli využít zrychleného řízení.

Do roku 2025 mají být také **zjednodušena pravidla státní pomoci, což usnadní získání veřejné podpory** – sledujte proto aktualizace národních programů a neváhejte podat žádost, jakmile budou podmínky příznivější. EU rovněž hodlá snižovat byrokratickou zátěž (cílem je až o 25 % méně reportovacích povinností pro firmy obecně a 35 % méně pro MSP) a zavádět možnost jednotného "28. režimu" – jednotných pravidel pro firmy působící ve více státech. To do budoucna usnadní expanzi na zahraniční trhy v EU.

Firmy by měly tyto iniciativy vítat a aktivně se zapojovat do konzultací k novým legislativám (skrze oborové svazy apod.), aby nové předpisy byly realistické a využitelné v praxi. Zároveň je vhodné investovat do rozvoje dovedností zaměstnanců – EU spouští Union of Skills pro podporu školení pracovníků v oblasti čistých technologií. Dostupnost kvalifikované pracovní síly pro obsluhu nových technologií bude klíčová, proto firmy mohou využít granty na rekvalifikace a spolupracovat se školami na výchově budoucích odborníků.

DOPORUČENÍ K EFEKTIVNÍMU VYUŽITÍ NOVÝCH POLITIK EU PRO DOMÁCNOSTI

ÚSPORY NA ENERGIÍCH V KRÁTKODOBÉM I DLOUHODOBÉM HORIZONTU

Okamžitá úsporná opatření

Krátkodobě mohou domácnosti ušetřit zejména změnou chování a lepším řízením spotřeby. Patří sem **snížení teploty vytápění o pár stupňů, úspornější režim ohřevu vody, zhasínání světel a odpojování spotřebičů v pohotovostním režimu.** Tyto jednoduché kroky mohou bez nákladu ušetřit jednotky až desítky procent energie. Dále se vyplatí porovnat nabídky dodavatelů energií – mnoho domácností stále zůstává u dražšího tradičního dodavatele.

Přechodem k levnějšímu dodavateli nebo výhodnějšímu tarifu lze ušetřit odhadem 150–200 € ročně. Přestože **změna dodavatele je dnes administrativně snadná, využívá ji jen malá část lidí** (pouze ~7 % domácností ročně změní dodavatele elektřiny). Vyplatí se tedy zkontrolovat, zda neplatíte zbytečně moc, a případně se poohlédnout po fixaci ceny v období, kdy jsou ceny nižší.

Lepší řízení spotřeby

Krátkodobě i dlouhodobě **pomůže, pokud domácnost přizpůsobí spotřebu cenovým signálům.** Například pokud máte dvoutarifní elektroměr (noční proud) nebo dynamický tarif, soustředte spotřebu praček, myček, nabíjení elektromobilu apod. do hodin s levnějším proudem. Mnoho domácností by mohlo snížit své účty přesunutím části spotřeby do hodin s nižší sazbou, ale zatím naráží na omezení – např. chybějící chytré měření. Do budoucna EU podporuje masivní nasazení chytrých elektroměrů (v řadě států jich má přístup méně než 30 % domácností), které umožní přesnější informace o spotřebě a využití flexibilních cen.

Chytré termostaty a domácí energetické řídicí systémy (HEMS) dokážou automaticky optimalizovat spotřebu – např. vypnout topení či klimatizaci na pár minut při špičkových cenách nebo spustit ohřev vody, když je elektřina nejlevnější. Studie uvádí, že investice ~50–150 € do HEMS (propojení tepelného čerpadla se solárními panely, solárů s baterií či s nabíjením elektromobilu) přináší reálné úspory nákladů pro domácnosti díky využití flexibility. Proto již nyní lze uvažovat o pořízení chytrých zásuvek, regulátorů a aplikací, které vám pomohou sledovat a řídit spotřebu v reálném čase.

Dlouhodobé investice snižující spotřebu

Pro trvalé snížení účtů za energie jsou zásadní energetické renovace a modernizace domácnosti. Pokud bydlíte v rodinném domě, **největší úspory dosáhnete kvalitním zateplením obálky budovy – izolace střechy, fasády, výměna oken a dveří**. Tato opatření mohou snížit tepelné ztráty o desítky procent, což se přímo promítne do nižší spotřeby paliva na vytápění. Návrhovatost zateplení se počítá v letech, ale díky dotacím (viz níže) a úsporám se investice vrátí a dále šetří peněženku i po zbytek životnosti domu.

Podobně výměna starého kotle či neefektivního přímotopu za moderní tepelné čerpadlo nebo vysoce účinný kondenzační kotel sníží spotřebu energie na vytápění. Tepelné čerpadlo dokáže z 1 kWh elektřiny získat 3–4 kWh tepla, což výrazně zlevní topení (zvláště pokud elektřina zlevní díky většímu podílu OZE).

Pro bytové domy či byty je klíčové zateplení celého domu a modernizace vytápění centrálně (např. přechod na účinnější kotelnu nebo napojení na centrální zdroj tepla využívající OZE). Dlouhodobě se vyplatí i instalace solárních panelů na střechu domu: počáteční investice se obvykle vrátí za ~8–12 let a poté máte vlastní elektřinu takřka zdarma.

Solární panely dokážou pokrýt značnou část spotřeby domácnosti (zejména v létě) a přetoky do sítě vám mohou generovat drobný příjem nebo kredit u dodavatele. EU se snaží umožnit domácnostem co nejvíce "výroba pro vlastní potřebu", aby občané mohli sami vyrábět a prodávat obnovitelnou energii. Proto je dobré využít toho – pokud máte možnost instalace OZE, stanete se částečně energeticky soběstačnými a méně vás ohrozí růst cen.

DOTAČNÍ PROGRAMY A PODPORA PRO ZLEPŠENÍ ENERGETICKÉ ÚČINNOST

Renovace budov a úspory energie

V celé EU běží iniciativa Renovační vlna, která má podpořit zlepšení energetické hospodárnosti budov. Pro domácnosti **to znamená širokou nabídku dotačních programů spolufinancovaných EU či národními rozpočty**, zaměřených na zateplení, výměnu topných zdrojů a instalaci obnovitelných zdrojů. Například z fondů EU (ERDF, Fond soudržnosti) bylo alokováno přes 21 miliard € právě na energetické úspory v bydlení, firmách a infrastruktuře.

Tyto peníze jsou v ČR dostupné např. **skrze program Nová zelená úsporám (dotace na zateplení domů, výměnu oken, fotovoltaiku, tepelná čerpadla atd.) či kotlíkové dotace (příspěvek na výměnu starých kotlů na tuhá paliva za ekologičtější zdroje)**. Informujte se na webu příslušných ministerstev nebo Státního fondu životního prostředí, jaké podpory jsou aktuálně k dispozici – často pokryjí 30–50 % nákladů a u nízkopříjmových domácností i více. Kromě toho některé obce a kraje nabízejí vlastní půjčky či granty na menší opatření (např. výměnu spotřebičů).

Důležité je také vědět, že **EU tlačí na členské státy, aby motivovaly i k menším úsporám, třeba formou šrotovného na staré spotřebiče**. Členskými státními se doporučuje dávat pobídky pro domácnosti na výměnu starých neúčinných spotřebičů za úsporné – vyplatí se tedy sledovat, jestli například vaše energetická firma nebo stát nenabízí bonus při koupi úsporné lednice, pračky či klimatizace. Tyto programy pomáhají překonat vysoké počáteční náklady na úsporné technologie a výrazně zkracují návratnost investic pro domácnosti.

Podpora obnovitelných zdrojů pro domácnosti

Kromě úspor nabízí většina zemí i dotace na malé obnovitelné zdroje. **V ČR lze získat dotaci na instalaci fotovoltaické elektrárny na rodinný dům** (např. až ~200 tis. Kč podle výkonu) nebo na solární ohřev vody, případně na domácí bateriové uložení již existující FVE. Podobně jsou dotovány tepelné kolektory či tepelná čerpadla. Tyto dotace často spadají rovněž pod program Nová zelená úsporám či krajské programy. Evropské financování (např. z Moderni-

začního fondu nebo z národních plánů obnovy) umožňuje těmto programům fungovat ve velkém objemu. Určitě se tedy vyplatí využít dostupné dotace, pokud plánujete investici do OZE nebo úsporného vytápění – pokryjí významnou část nákladů a návratnost investice pak může spadnout i pod 5 let.

Ochrana zranitelných domácností

Pokud patříte mezi domácnosti s nízkým příjmem, **sledujte programy na boj s energetickou chudobou**. V dobách energetické krize zavedly členské státy různé podpory – například jednorázové příspěvky na úhradu faktur, sociální tarify, nebo dočasné zastropování cen. Tyto krizové nástroje byly určeny hlavně pro zranitelné domácnosti a firmy.

Do budoucna **EU plánuje posílit sociální rozměr energetiky** – tzv. Balíček pro občany v energetice (Citizens' Energy Package) má zajistit, že podpory budou lépe cílené a že nikdo nezůstane bez dodávek energií pro nemožnost platit. Pokud máte nárok na nějakou formu zvýhodnění (např. příspěvek na bydlení, který pokrývá i energie, nebo sociální tarif elektřiny), určitě jej čerpejte. Současně se **doporučuje konzultovat energetická poradenství** (některé neziskové organizace či obce je nabízí zdarma) – poradí vám, na jaké úpravy a dotace dosáhnete a jak snížit účty, aniž by to ohrozilo váš komfort.

TECHNOLOGIE, KTERÉ SE DOMÁCNOSTEM VYPLATÍ IMPLEMENTOVAT

Solární panely (fotovoltaika)

Instalace solárních panelů patří k nejpobulárnějším technologiím, protože využívá bezplatnou energii slunce. Pro domácnosti s vlastní střechou je to možnost, jak si vyrábět část elektřiny svépomocí. Výhodné je to obzvláště v kombinaci s akumulací nebo využitím vyrobené elektřiny na ohřev vody či nabíjení elektromobilu. Návratnost investice do FVE se pohybuje kolem 10 let (podle dotace a ceny elektřiny), ale ceny technologií klesají a pokud by rostly ceny elektřiny, návratnost se zrychlí.

EU podporuje odstraňování bariér pro malé výrobce – každý občan se může stát "prosumer" (producent i spotřebitel) a dodávat přebytky do sítě. Některé nové modely tarifů umožňují virtuální baterii – přetoky do sítě vám dodavatel „uschová“ a vy je můžete později odebrat zdarma. Solární panely tedy zvyšují energetickou soběstačnost domácnosti a chrání před výkyvy cen. Vyplatí se zejména na dobře orientovaných střechách (jih, jihozápad) bez stínu.

Tepelná čerpadla

Tepelné čerpadlo (TČ) je vysoce účinný zdroj tepla pro vytápění a ohřev vody, v létě může sloužit i k chlazení. Pro domácnosti je atraktivní náhradou za kotle na uhlí, elektrokotle či plynové kotle. I když počáteční investice do TČ je vyšší, díky dotacím a úsporám na provozu se vrátí. **Například při náhradě starého elektrického kotle může účet za topení klesnout na třetinu.** Navíc TČ využívá elektřinu – čím více bude v síti levné obnovitelné elektřiny, tím levnější a čistší bude provoz čerpadla.

Evropské cíle počítají s masivním rozšířením tepelných čerpadel (je to jedna ze strategických technologií pro dekarbonizaci vytápění). Pro domácnosti to znamená i větší nabídku na trhu a klesající ceny instalace. Zvažte tedy při rekonstrukci vytápění právě tepelné čerpadlo (vzduch-voda či země-voda podle typu objektu) – zvýší hodnotu nemovitosti a dlouhodobě sníží závislost na fosilních palivech.

Další úsporné technologie

Kromě velkých investic jako FVE a TČ existuje řada menších technologií, které se vyplatí implementovat:

- **LED osvětlení a úsporné spotřebiče:** Přechod na LED žárovky a nákup spotřebičů v nejlepší energetické třídě (A+, A++...) přináší okamžité úspory elektřiny. Nové spotřebiče jsou nejen úspornější, ale často i chytré – např. chytrá pračka umožní odložený start, aby praní proběhlo v čase levného tarifu.
- **Chytrý termostat a regulace:** Instalace programovatelných termostatů, zónové regulace vytápění či chytrých hlavic na radiátory pomůže topit efektivněji jen tam a tehdy, kde je potřeba. Investice je relativně malá a může ušetřit kolem 10–20 % nákladů na vytápění.

- **Bateriové úložiště:** Pro domácnosti s fotovoltaikou je dalším krokem pořízení domácí baterie. Umožní uložit přebytečnou solární elektřinu ze dne na večer nebo noc, čímž zvýšíte využití vlastní vyrobené energie. To zlevní provoz domu a při výpadku sítě baterie poslouží jako záložní zdroj. Cena baterií postupně klesá a v kombinaci s dotací je zvažuje stále více domácností. Alternativně, elektromobil může fungovat podobně – pokud jej máte, lze ho nabíjet v době levné energie a v budoucnu využít technologii vehicle-to-home k napájení domu z baterie auta.
- **Mikrogenerace a další zdroje:** V specifických případech mohou dávat smysl i malé větrné turbíny (pokud žijete na větrném místě), solární termické kolektory na ohřev vody (jednodušší než FVE a vhodné pro bazény či TUV), případně rekuperační jednotky v domech (zajišťují větrání se zpětným získáváním tepla, čímž spoří energii na vytápění).

Celkově platí, že kombinace více technologií přináší nejlepší výsledky – např. dům s fotovoltaikou + baterií + tepelným čerpadlem může pokrýt značnou část své spotřeby z vlastních zdrojů a výrazně tak snížit roční výdaje za energii. EU podporuje takové integrované přístupy (chytré energetické systémy v domě), takže do budoucna lze čekat další zlepšení podmínek (tarify, dotace) pro ty, kdo je zavedou.

ZMĚNY NA ENERGETICKÉM TRHU AJAK SE NA NĚ ADAPTOVAT

Reforma trhu s energiemi – stabilnější aférovější ceny

Evropská unie reaguje na neclávnou energetickou krizi reformou trhu se elektřinou, jejímž cílem je snížit vliv drahého plynu na ceny elektřiny a posílit konkurenci. Pro domácnosti by to mělo znamenat stabilnější ceny a méně výkyvů. Již nyní **Komise prosazuje oddělení účtů za elektřinu od volatility cen plynu** – podporou dlouhodobých kontraktů a hedgingu. Do praxe se to promítne tak, že dodavatelé budou schopni nabízet cenově výhodnější a dlouhodobě fixované tarify díky tomu, že sami nakoupí elektřinu přes forwardy nebo PPA za stabilní ceny.

Jako odběratel byste tedy v budoucnu mohl mít na výběr více produktů s fixní cenou na delší období nebo naopak dynamické tarify, ale s menším rizikem extrémních špiček. Doporučení pro domácnosti: sledujte nabídku svého dodavatele, případně konkurence – jakmile se objeví výhodná fixace (např. na úrovni nižší, než byla vaše dosavadní cena), zvažte uzavření smlouvy. Naopak v době velmi vysokých cen je dobré mít možnost přejít na regulovaný tarif či využít ochranných opatření, které stát zavedl (např. cenové stropy, pokud jsou v platnosti).

Větší zapojení obnovitelných zdrojů

Čím dál větší část elektřiny bude pocházet z obnovitelných zdrojů (větru, slunce). To sice vede k občasné kolísavosti výroby, ale také k obdobím velmi levné elektřiny (např. větrné noci, slunečné poledne). **Trh se tomu přizpůsobuje zaváděním dynamických tarifů a chytrého měření.** Pro domácnosti to znamená, že se vyplatí být flexibilní – v době přebytku zelené elektřiny ji maximálně využít (nabít baterie, ohřát vodu, spustit spotřebiče) a v době špičky naopak trochu ubrat.

Tato **aktivní správa spotřeby může výrazně ušetřit peníze** a energetické společnosti ji budou stále více zvýhodňovat (například pomocí bonusů za řízenou spotřebu nebo speciálních programů, kde vám zaplatí za to, když v kritických chvílích snížíte odběr). Již dnes některé firmy testují zapojení domácností do agregace – desítky domácích baterií nebo chytrých boilerů se spojí a nabídne kapacitu pro stabilizaci sítě, za což jejich majitelé dostanou zapláceno.

Tip: Zajímejte se u svého dodavatele či komunitní energetiky o možnost zapojit se do takových programů. Můžete tím vydělat nebo ušetřit, a ještě podpořit stabilitu celé soustavy.

Energetické komunity a lokální sdílení

Nové legislativy EU kladou důraz na lokální výrobu a sdílení energie. **Pro domácnosti to znamená, že bude jednodušší se sdružovat do energetických komunit** – např. sousedé v ulici či obyvatelé bytového domu si společně pořídí fotovoltaický systém a vyrobenou elektřinu si rozdělí. Energetická společenství umožňují občanům společně investovat do větších projektů, na které by jednotlivci nedosáhli, a využívat energii napřímo. To může snížit cenu elektřiny pro členy komunity, protože odpadá část poplatků. Podle analýz může účast v energetické komunitě ušetřit domácnosti

několik stovek eur ročně. EU chce tyto modely rozšířit – v balíčku pro občany má být odstranění překážek pro společné investice do sdílení energie. Jak se adaptovat: **pokud se naskytne možnost vstoupit do energetického družstva nebo projektu komunitní energie ve vašem okolí, zvažte to.** Ať už jde o společnou solární elektrárnu na paneláku, obecní větrník nebo družstevní bioplynku, výhodou je levnější energie pro členy a často i zisky z prodeje přebytků. Krom toho to posílí dobré sousedské vztahy a lokální ekonomiku.

Chytré sítě a digitalizace

Smart grids nejsou jen pojem – postupně se stávají realitou. Pro domácnost to znamená, že smart meter (chytrý měřič) vám bude automaticky poskytovat detailní přehled spotřeby po čtvrthodinách a umožní vzdálené odečty i řízení. Distributor možná nabídne mobilní aplikaci, kde uvidíte svou aktuální spotřebu a cenu. Tyto informace vám pomohou lépe porozumět, kdy a za co platíte nejvíc, a přizpůsobit se.

Digitalizace také přinese snadnější komunikaci s dodavateli – **změna tarifu či dodavatele půjde vyřídit online během pár dní, takže reagovat na vývoj cen bude jednodušší.** Doporučuje se proto udržet si flexibilitu – neuzavírat zbytečně dlouhé smlouvy za nevýhodných podmínek a spíše využít toho, že spotřebitel bude středobodem trhu s pravou volbou.

EU tlačí na to, aby vyúčtování energií byla přehledná a obsahovala srozumitelné informace, které umožní spotřebiteli činit rozhodnutí (např. změnit spotřební návyky). Také se zavádějí flexibilní způsoby plateb, aby se předešlo odpojování těch, kdo dočasně nezvládají platit – místo odpojení třeba přejdete na předplacený systém nebo splátkový kalendář. To vše má za cíl zapojit domácnosti aktivně do energetického trhu.

Rada na závěr: **sledujte informační kampaně od regulátora či vlády o právech spotřebitelů v energetice.** Nové politiky vám dávají více nástrojů, jak ovlivnit své účty – od změny dodavatele, přes výrobu vlastní energie, po účast na komunitních projektech. Čím dříve se s těmito možnostmi seznámíte a využijete jich, tím lépe pro vaši peněženku i pro energetickou transformaci jako celek.